

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ДІАГНОСТУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ – ФАХІВЦІВ ІЗ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ І СПОРТУ

Ягунов В. В., Дубровська О. М.

ВСТУП

24 лютого 2022 року російська федерація розпочала широкомасштабний напад на Україну. Завдяки спротиву Збройних сил (далі – ЗС) України та всього українського народу вдалося зупинити подальше вторгнення агресора на територію нашої держави. Усе це вимагає від українських військових фахівців використання всього арсеналу військово-професійних знань, умінь, навичок і найголовніше – практичних здатностей щодо застосування сучасного інноваційного озброєння та військової техніки. Застосування високоточних засобів ураження, військової техніки, часті зміни бойової обстановки в гібридній війні значно підвищують вимоги до бойового професіоналізму офіцерів, у тому числі й безпосередньо до психо-фізичних здатностей військовослужбовців.

В умовах сучасної гібридної війни, яка триває вже з 2014 року, проблема фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців до виконання бойових завдань за призначенням виходить на перший план. Наші військовослужбовці проявляють старанність і поспішають якнайшвидше опанувати нові військово-професійні навички, вміння, здатності, програми бойової підготовки з урахуванням досвіду країн-партнерів євроатлантичної спільноти, щоб використовувати їхній бойовий досвід і сучасне озброєння для звільнення нашої держави від рашистів. Усе це вимагає обґрунтування методологічної, теоретичної, методичної практичної та психологічної підвалин фізичної підготовленості військовослужбовців ЗС України, у тому числі й безпосередньо фізичної. Водночас необхідним є обов'язкове систематичне діагностування фізичної підготовленості військовослужбовців до бойової діяльності шляхом оцінювання їх фізично здатності як військових професіоналів. Відповідно, для цього необхідно в першу чергу формувати діагностувальну компетентність майбутніх офіцерів – начальників фізичної підготовки і спорту (далі – майбутні фахівці фізичної підготовки і спорту) як надійну підвалину усіх видів їх фахової діяльності, у тому числі й діагностувальної. Такі діагностувальні відомості їм необхідні для з'ясування фізичної

працездатності чи фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців в умовах навчальної, навчально-бойової та бойової діяльності, що є результатом їх фізичної підготовленості та готовності до виконання завдань за бойовим призначенням.

Усе це вимагає від них постійного, наполегливого, систематичного, системного та контекстного навчання, кінцевою метою якого є сформована військово-професійна компетентність. Для реалізації своїх посадових компетенцій їм необхідна в першу чергу діагностувальна компетентність, яка включає їх цінності та мотивацію діагностувальної діяльності, діагностувальні знання, вміння та навички, професійно важливі діагностувальні якості для її здійснення, а також сприйняття самого себе суб'єктом діагностувальної діяльності в системі фізичної підготовки та спорту в ЗС України¹. Важливим завданням професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту у вищих військових навчальних закладах (далі – ВВНЗ) є цілеспрямоване формування їх військово-професійної та фахової видів компетентності, одним із важливих компонентів яких є діагностувальна компетентність.

1. Узагальнення та обґрунтування результатів основних досліджень і публікацій діагностувальної діяльності педагогів

За останні декілька років у більшості наукових джерел можемо спостерігати публікації, в яких акцентовано увагу на недостатній ефективності навчальних занять із фізичного виховання зі військовослужбовцями, яка формувалася та відточувалася десятиліттями під керівництвом провідних спеціалістів із різноманітними формами підготовки фахівців у галузі фізичної підготовки і спорту у закладах вищої освіти. Результатом їх професійно-педагогічної підготовки в ВВНЗ має бути сформована військово-професійна компетентність, важливим компонентом якої є діагностувальна компетентність.

Суттєвий внесок у становлення, розвиток і формування професійної компетентності майбутніх фахівців, у тому числі й педагогів і військовослужбовців, зробили Т. С. Бондаренко, Н. Г. Ничкало, Р. С. Гуревич, О. Є. Коваленко, В. О. Радкевич, В. В. Ягупов тощо. Нами проаналізовані наукові праці з таких важливих педагогічних проблем: запровадження компетентнісного підходу у професійну освіту

¹ Kyrychenko, O. M., Yahupov, V. V. Criteria and indicators for measuring the formation of diagnostic competence of future officers in the process of professional training. *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Pedagogical Sciences*. 2022. Vol. 2 (109). DOI 10.35433/pedagogy.2(109).2022.137

(Дж. Равен ², В. І. Свистун ³, В. В. Ягупов ⁴ та ін.); взаємозв'язок між фізичною та професійною підготовленістю військовослужбовців О. В. Петрачков ⁵.

Діагностувальна діяльність педагогів представлена в наукових і навчальних напрацюваннях Г. О. Гаца, І. П. Підласого, В. В. Ягупова ⁶ та ін., оцінювання та прогнозування особового складу внутрішніх військ України – О. О. Ілляк; методологія науково-педагогічних досліджень – С. О. Сисоевою, Т. Є. Кристочук, методологія та теорія військово-педагогічних досліджень – В. В. Ягуповим ⁷.

Вчені Т. Ю. Круцевич, О. Т. Литвин, Н. В. Москаленко наголошують, що система фізичного виховання майбутніх фахівців у ЗВО недостатньо ефективна для підвищення рівня їх фізичної підготовленості. Розв'язанням проблеми діагностування фізичної підготовленості військовослужбовців в ЗС України займалися А. А. Балдецький, Н. Б. Вербин, Г. П. Грибан, Д. С. Грищенко, С. М. Жембровський, О. В. Петрачков, К. С. Пронтенко, В. В. Ягупов та ін. Організаційно-педагогічні умови розвитку фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту обґрунтував Д. В. Погребняк.

Водночас, аналіз та узагальнення наукових праць із проблеми статті свідчить про розрізненість наукових підходів щодо її дослідження, а також про те, що діагностувальна діяльність як професіонала в сфері фізичної підготовки і спорту залишається недостатньо досліджуваною науково-педагогічною проблемою. Зокрема, в довідковій літературі даються різні тлумачення поняття «умова». У великому тлумачному словнику сучасної української мови воно конкретизується як необхідна обставина, що уможливило здійснення, створення, утворення чого-

² Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация / Пер. с англ. М. : «Когито-Центр», 2002. 396 с.

³ Свистун В. І. Основні компоненти готовності студентів аграрних ВНЗ до здійснення управлінської діяльності та їх зміст. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2006. № 12. С. 85-92.

⁴ Ягупов, В. В. Методологічні основи компетентнісного підходу до професійної підготовки офіцерів запасу. *Проблеми освіти*. 2019. № 92. С. 239–245

⁵ Петрачков, О. В. Аналіз взаємозв'язку між фізичною та професійною підготовленістю у військовослужбовців різних військових спеціальностей. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2007. № 4. С. 67–69.

⁶ Ягупов, В. В., Кириченко, О. М. (2021). Формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі професійної підготовки. *Актуальні проблеми розвитку службово-прикладних, традиційних і східних одноборств*: зб. наук. пр. за мат. XV міжнар. конф. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека України». Харків, С. 145–146

⁷ Ягупов, В. В. Теорія і методологія військово-педагогічних досліджень: підручник. К. : НУОУ імені Івана Черняховського, 2019. 444 с

небудь або сприяє чомусь ⁸, як фактор, рушійна сила будь-якого процесу, явища ⁹. Філософський енциклопедичний словник трактує це поняття як філософську категорію, в якій відображаються універсальні ставлення речі до тих чинників, завдяки яким вона виникає та існує ¹⁰.

Загальне розуміння поняття «умови», на думку О. В. Малихіна, відбувається через зовнішні та внутрішні обставини, що перешкоджають або сприяють ефективній дії чинників формуванню та розвитку певного педагогічного явища ¹¹. Наприклад, під педагогічними умовами формування готовності майбутніх учителів Т. Г. Гуцан розуміє сукупність об'єктивних можливостей змісту навчання ¹².

Литвиним А. В. було достатньо повно розв'язано проблему педагогічних умов у педагогічній науці. Вони, на його думку, впливають на результати виховання, навчання, формування та розвитку постаті того, хто набуває певну освіту, що відбувається шляхом застосування сучасних освітніх методик навчання і виховання, упровадження педагогічного досвіду: «...комплексе чинників впливу на зовнішні та внутрішні обставини навчально-виховного процесу й особистісні параметри всіх його учасників» ¹³.

Педагогічні умови Т. Я. Вдовичин визначає як «сукупність дій та взаємодій, які забезпечують внесення прогресивних змін у цілісне функціонування професійної підготовки у ВНЗ, дають змогу підвищити рівень сформованості визначених компетентностей студентів» ¹⁴. Така думка автора є за смыслом досить правильна, але вона сформульована некоректно.

⁸ Бусел, В. Т. (2005). Великий тлумачний словник сучасної української мови. К., с. 1506

⁹ Бусел, В. Т. (2005). Великий тлумачний словник сучасної української мови. К., с. 1526

¹⁰ Философский энциклопедический словарь / [Гл. редакция : Л. Ф. Ильичев, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалев, В. Г. Панов]. М. : Сов. энциклопедия, 1983. с. 482

¹¹ Малихін, О. В. Методологічні основи визначення дидактичних умов у дослідженнях з теорії навчання (у вищій школі). *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»*. Серія: Педагогіка. 2013. Т. 215, вип. 203. С. 11–14

¹² Гуцан, Т. Г. Педагогічні умови формування готовності майбутніх вчителів економіки до профільного навчання старшокласників [Електронний ресурс] / Гуцан Тетяна Григорівна. – Режим доступу : <http://intkonf.org> (дата звернення: 21.02.2023).

¹³ Литвин, А. В. Методологічні засади поняття «педагогічні умови» [текст] : на допомогу здобувачам наукового ступеня. Львів : СПОЛОМ, 2014. с. 28–29

¹⁴ Вдовичин, Т. Я. (2013) Обґрунтування організаційно-педагогічних умов для забезпечення навчального процесу майбутніх фахівців у педагогічному університеті. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*, 34. pp. с. 7

Цікава думка належить В. І. Свистун, яка визначає педагогічні умови такими, які «створюються суб'єктами педагогічної діяльності в навчальному процесі та забезпечують формування професійної компетентності персоналу»¹⁵. Вважаємо, що така думка є системною та обґрунтованою.

Відповідно, підготовка майбутніх фахівців у ВВНЗ залежить від наявних педагогічних умов, які стосуються певних аспектів навчально-виховного процесу, вибору спеціальних засобів, методів і методик навчання, що охоплюють певні сфери взаємодії між викладачами та студентами, курсантами, слухачами в цьому процесі для формування компетентного фахівця. Так, для формування діагностувальної компетентності майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту необхідні відповідні спеціальні додаткові педагогічні умови, які, з одного боку, доповнюють систему їх військово-професійної та фахової видів підготовки в ВВНЗ, а з іншого – відповідатимуть поставленим цілям і завданням їх діагностувальної підготовки як майбутніх фахівців у сфері фізичного виховання, а також забезпечують цілеспрямоване формування діагностувальної компетентності як важливого компонента їх військово-професійної компетентності.

Запропоновані педагогічні умови для майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту необхідні для вдосконалення військово-педагогічного процесу в ВВНЗ з метою формування їх діагностувальної компетентності як теоретико-методичної підвалини діагностувальної діяльності як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту.

Отже, поняття «педагогічні умови» у професійній педагогіці – це сукупність педагогічних заходів, чинників та обставин, які стосуються усіх компонентів військово-педагогічного процесу в ВВНЗ щодо формування їх діагностувальної компетентності, тобто вони забезпечують його результативність під впливом зовнішніх та внутрішніх обставин, які спеціально створюються суб'єктами військово-педагогічного процесу в ВВНЗ для досягнення нашої дослідницької мети. Вони взагалі мають позитивно впливати на формування і розвиток досліджуваних педагогічних явищ і процесів, у тому числі й для формування діагностувальної компетентності фахівців фізичного виховання у сфері фізичної підготовки і спорту молоді.

Отже, з'ясування сутності поняття «педагогічні умови формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із

¹⁵ Свистун В. І. Педагогічні умови професійного навчання персоналу на виробництві. *Професійна освіта: проблеми і перспективи*. 2012. Вип. 3. с. 33.

17. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. (2013). *Методологія науково-педагогічних досліджень*: підр. Рівне : Волинські береги, 360 с

фізичної підготовки і спорту» дає можливість, по-перше, зрозуміти основні аспекти формування в них діагностувальної компетентності як фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ; по-друге, вдосконалити наявну систему їх професійно-педагогічної підготовки діагностувальним аспектом з урахуванням їх діагностувальної функції; по-третє, доповнити систему їх професійно-педагогічної підготовки додатковими педагогічними умовами, які забезпечуватимуть цілеспрямоване формування їх діагностувальної компетентності як фахівців із фізичної підготовки і спорту.

Метою статті є обґрунтування педагогічних умов, які забезпечуватимуть формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ.

2. Головні етапи професійно-педагогічної підготовки діагностувальної компетентності

Для формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту слід обґрунтувати комплекс відповідних педагогічних умов, оскільки аналіз та узагальнення державного стандарту їх професійної підготовки показує, що цій проблемі у ньому, практично, не приділяється уваги. А результат їх діагностувальної підготовки закономірно залежить від тих умов, в яких вона протікає, особливо зараз, під час російсько-української війни.

Відколи триває війна в Україні існує необхідність докорінної модернізації навчально-виховного процесу в ВВНЗ, а також існує нагальна потреба покращення системи перевірки та оцінювання військовослужбовців із фізичної підготовки відповідно до бойових вимог до кожного з них. Відповідно, на сучасному етапі функціонування ЗС України майбутні фахівці фізичної підготовки мають бути здатними здійснювати об'єктивне діагностування результативності фізичної підготовленості військовослужбовців і військових підрозділів (частин), мати сформовану систему діагностувальних знань, умінь і навичок, що складає інструментальну підвалину їх діагностувальної діяльності у сфері фізичної підготовки та спорту військовослужбовців.

Відповідно, педагогічні умови формування в них діагностувальної компетентності мають бути контекстними, системними та діяльними, охоплювати всі етапи їх професійно-педагогічної підготовки, які забезпечують досягнення належного рівня її сформованості із урахуванням специфіки діагностувальної діяльності як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту. У зв'язку з цим вони мають містити методологічні, теоретичні, методичні та практичні аспекти її формування.

Методологічний аспект включає, на нашу думку, головні ідеї та принципи, на яких відбувається формування діагностувальної компетентності майбутніх фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ. Відповідно, необхідними методологічними підходами, якими будемо дотримуватися, вважаємо системний, компетентнісний, суб'єктно-діяльнісний і контекстний.

Теоретичний аспект включає поставлені цілі, принципи, зміст і результат їх діагностувальної діяльності, що складає зміст формування діагностувальної компетентності як майбутніх фахівців із фізичної підготовки і спорту. Ці знання мають бути насамперед доступними у навчанні, міжпредметними для успішної активізації пізнавальної діяльності фахівців та сприяти поліпшенню якості знань, умінь і навичок.

Методичний аспект включає знання методик, засобів і методів діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців, передбачає творче їх застосування у процесі формування цієї компетентності. Для діагностувальної діяльності вони повинні мати практичні знання щодо застосування методів, методичних прийомів і засобів її реалізації. Ці знання мають бути підкріплені знаннями принципів і закономірностей навчання, організації фізичної підготовки різних категорій військовослужбовців; знання основних педагогічних підходів, методик і методів щодо реалізації своєї діагностувальної компетенції як начальника фізичної підготовки і спорту у військах¹⁶.

Практичний аспект включає – наявність сучасної навчальної, матеріально-технічної, інформаційно-технологічної та навчально-спортивної бази, яка б відповідала усім вимогам підготовки майбутніх фахівців та специфіці їх діагностувальної діяльності. Знати, якими засобами користуватися (не тільки в теорії, а й на практиці) для діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців. Засобами можуть бути не тільки фізичні вправи, а й різні предмети засоби фізичної культури.

Отже, для формування діагностувальної компетентності майбутніх фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ вважаємо доцільним доповнити в систему їх військово-професійної та найголовніше – фахової підготовки такими педагогічними умовами:

¹⁶ Kyrychenko, O. M., Yahupov, V. V. Criteria and indicators for measuring the formation of diagnostic competence of future officers in the process of professional training. *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Pedagogical Sciences*. 2022. Vol. 2 (109). DOI 10.35433/pedagogy.2(109).2022.133–158

підтримання та розвиток цінностей і мотивації формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ;

педагогічне моделювання формування їх діагностувальної компетентності в процесі військово-професійної та найголовніше – фахової підготовки у ВВНЗ;

застосування авторської методики її формування (шляхом реалізації спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту»);

удосконалення критеріїв оцінювання сформованості їх діагностувальної компетентності в процесі військово-професійної та найголовніше – фахової підготовки у ВВНЗ.

Ці умови, з одного боку, виокремлюються під впливом різних чинників та обставин, але в цілому вдосконалюють систему їх професійної підготовки та надають їй діагностувального спрямування, а з іншого – вони взаємодоповнюють одна одну в процесі формування діагностувальної компетентності в ВВНЗ і впливають на її сформованість, відповідно, вони мають загальну мету – цілеспрямоване формування системи діагностувальних цінностей, мотивації, знань, вмій і навичок, професійно важливих діагностувальних якостей як у майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ.

Для кращого їх розуміння доцільно обґрунтувати кожен педагогічну умову окремо.

1. *Підтримання та розвиток цінностей і мотивації формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ* є основною педагогічною умовою, оскільки служіння своїй державі, народу України як військовому професіоналу є громадянським і професійним обов'язком кожного офіцера. Право обирати власне майбутнє, особливо зараз, під час війни – стало на сьогодні головним чинником військово-професійної діяльності офіцерів! Захист своєї Батьківщини та її Незалежність – головна цінність і найкраща мотивація для майбутніх офіцерів, щоб боронити нашу країну. Майбутні фахівці з фізичної підготовки і спорту завжди мають бути принциповими незалежно від обставин, керуватися ідеалами та цінностями, що визначає точку зору в структурі його діагностувальної діяльності¹⁷.

¹⁷ Kyrychenko, O. M., Yahupov, V. V. Criteria and indicators for measuring the formation of diagnostic competence of future officers in the process of professional training. *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Pedagogical Sciences*. 2022. Vol. 2 (109). DOI 10.35433/pedagogy.2(109).2022.133–158

Вмотивований майбутній офіцер іноді перевершує, як правило, за ефективністю діяльності своїх колег, можливо більш здатних, але менш вмотивованих ніж він сам ¹⁸. Успіх у навчальній діяльності курсантів залежить не тільки від здатностей і знань, а й від мотивації. Цінності і мотивація допомагають приймати правильні та відхилити неправильні рішення. У кінцевому підсумку це сприяє розвитку практичного мислення як військового фахівця та об'єктивного судження про навколишній світ, у тому числі й про фізичне виховання військовослужбовців та діагностування його результатів. Мотивація визначає потенційні можливості майбутнього офіцера, активність або пасивність як суб'єкта навчальної діяльності, визначає його спрямованість на цілеспрямоване формування діагностувальної компетентності як фахівців фізичної культури та спорту. Бажання знати та вміти, як на практиці реалізувати алгоритм діагностувальних дій, здійснювати, застосовувати отримані діагностувальні здатності на практиці.

Відповідно, у нашому дослідженні підтримання та розвиток цінностей і мотивації у майбутніх офіцерів, як суб'єктів діагностувальної діяльності, буде основною при формуванні в них діагностувальної компетентності як фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ. Варто наголошувати, що динаміка становлення майбутнього офіцера як суб'єкта діагностувальної діяльності змінюється впродовж усього періоду отримання освіти у ВВНЗ. Ціннісно-мотиваційний компонент характеризує спрямованість ціннісних орієнтацій, тобто цінності формуються і розвиваються у них упродовж життя. Така сукупність цінностей, без оволодіння якими на поведінковому рівні не можливо бути сформованим справжнім майбутнім офіцером. Відповідно, це відповідає тим фактам, що цінності формують у них ставлення до самого себе як до суб'єкта діагностувальної діяльності, позитивне ставлення до діагностувальної діяльності, ставлення до військовослужбовців як до об'єктів діагностування.

Отже, цінності та мотивація складають підвалину формування їх діагностувальної компетентності як її суб'єктів, оскільки цінності реалізують ціннісно-регулятивну функцію, тобто цінності мають кожним майбутнім фахівцем фізичної підготовки і спорту чітко усвідомлюватися і свідомо сприйматися як орієнтири для діагностувальної діяльності.

¹⁸ Kyrychenko, O. M., Yahupov, V. V. Criteria and indicators for measuring the formation of diagnostic competence of future officers in the process of professional training. *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Pedagogical Sciences*. 2022. Vol. 2 (109). DOI 10.35433/pedagogy.2(109).2022.133–158

Можемо зробити висновок, що необхідно формувати цінності і мотивацію для успішної професійної діяльності у майбутніх фахівців із фізичної підготовки і спорту, які складають ціннісно-мотиваційне підґрунтя формування та розвитку їх діагностувальної компетентності та досягненню поставлених цілей як суб'єктів діагностувальної діяльності.

Основні напрями формування цінностей і мотивації діагностувальної компетентності такі:

1) залучення до проведення мотиваційних бесід і лекцій (для кращого розуміння наявних цінностей, мотивів і мотивації);

2) підтримання ціннісного ставлення, прагнення реалізувати себе у діагностувальній діяльності як майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту та ставлення до самого себе як суб'єкта фахової діяльності, як майбутнього начальників фізичної підготовки і спорту;

3) розповсюдження позитивного досвіду, вмотивований до досягнення кращих результатів у військово-професійній і фаховій діяльності, де завдяки саме мотивації можливо досягати значних вершин та успіху;

4) прагнення оволодіння новітніми діагностувальними знаннями, навичками, вміннями для успішної реалізації діагностувальної функції як професіонала фізичної підготовки і спорту у військах;

5) приведення прикладу кар'єрного просування уже офіцерів – фахівців із фізичної підготовки та спорту (можливо і особистим прикладом).

2. Педагогічне моделювання формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ є системною педагогічною умовою, оскільки воно дає нам можливість наочно відобразити основні характеристики її формування в процесі професійно-педагогічної підготовки. Зазначеною проблемою займалися багато дослідників – В. Ю. Биков, В.С. Курило, Є. О. Лодатко, М. І. Лазарєв, В.В. Ягупов та інші, які системно досліджували педагогічне моделювання. Науковці стверджують, що під моделюванням слід розуміти процес створення певної моделі. Моделювання є важливим засобом педагогічних досліджень, оскільки дає змогу імітувати реальні та конструктивні системи за шляхом відтворення властивостей досліджуваного об'єкта ¹⁹.

¹⁹ Погребняк, Д. В. Організаційно-педагогічні умови розвитку фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин Збройних Сил України в системі післядипломної освіти. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. 2018. Вип. 4. С. 160–165. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhdUP_2018_4_27 (дата звернення: 19.02.2023).

Педагогічне моделювання, як зазначав С. У. Гончаренко – це науково обґрунтоване конструювання, яке відповідає заданим вимогам і наміченій побудові майбутньої моделі досліджуваного педагогічного процесу, враховуючи властивості, які вивчаються в ході педагогічного експерименту. Метою педагогічного моделювання є виявлення можливостей удосконалення навчально-виховного процесу, пошуку резервів підвищення його ефективності і якості на основі аналізу моделі²⁰. Термін «модель» С. У. Гончаренко трактує як еталон, стандарт, зразок, примірник чогось; схему для пояснення якогось явища або процесу²¹.

За допомогою педагогічного моделювання відображаємо основні методологічні, теоретичні, методичні аспекти формування діагностувальної компетентності майбутніх фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ. І відтак, воно дає можливість наочно уявити основні характеристики цього педагогічного явища і продемонструвати головні методологічні підходи, теоретичні та методичні підвалини, основні етапи її формування та розвитку.

3. Структурно-функціональну модель, формування, та її блоки

Цільово-методологічний блок моделі відображає ціль, мету, методологічні основи та поставлені завдання щодо формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ. Мета даного блока полягає в визначенні ієрархії цілей її формування на основі сучасних методологічних підходів до їх діагностувальної підготовки в ВВНЗ. Інтегроване завдання – формування ціннісно-мотиваційного, когнітивного, методичного, індивідуально-психічного та суб'єктного компонентів їх діагностувальної компетентності. Оскільки ціннісно-мотиваційне ставлення майбутніх офіцерів до своєї діагностувальної діяльності як суб'єктів військово-педагогічного процесу є стрижневим у військово-професійній, у тому числі й діагностувальної діяльності, то, відповідно, вони можуть більш ретельно проводити оцінювання спочатку себе, як суб'єкта навчальної діяльності, та працювати над подальшим формуванням і розвитком своєї діагностувальної компетентності.

Теоретичний блок моделі відображає принципи та зміст їх діагностувальної підготовки у процесі формування діагностувальної

²⁰ Гончаренко, С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Видання друге доповнене і виправлене. Рівне : Волинські обереги, 2011. с. 213

²¹ Гончаренко, С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Видання друге доповнене і виправлене. Рівне : Волинські обереги, 2011. с. 187

компетентності як майбутніх фахівців із фізичної підготовки і спорту. Ці знання мають бути міжпредметними для успішної активізації їх пізнавальної діяльності та містити систем діагностувальних знань, умінь і навичок.

Отже, зміст формування діагностувальної компетентності за доповненням спецкурсу буде спрямований на самий головний аспект, а саме, формування у майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту таких компонентів:

Ціннісно-мотиваційного компонента, оскільки для досягнення цілей її формування важливо формувати та розвивати у них цінності і мотивацію до їх діагностувальної діяльності; ставлення до світу, до інших військовослужбовців, до військової сфери, до самого себе, як до професіонала своєї справи. Усе це визначається сформованою системою військово-професійних цінностей. У зв'язку з цим важливо формувати у них цілі, мотиви і цінності щодо діагностувальної діяльності шляхом залучення майбутніх офіцерів до психологічних тренінгів, схвалення успіхів, застосування методичних способів і прийомів емоційного впливу на розвиток позитивної мотивації до діагностувальної діяльності; служіння народу України, захищати свою державу (наведення прикладів героїчних вчинків військовослужбовців ЗС України), підтримання ціннісного ставлення до самого себе як фахівця діагностувальної діяльності шляхом постійного самоформування. Саме цінності та позитивна мотивація спрямовують майбутню діагностувальну діяльність фахівців із фізичної підготовки і спорту.

Когнітивного – включає систему знань майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту щодо своєї діагностувальної діяльності та практичні знання щодо фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців, знання діагностувальних методик, засобів і методів їх застосування в діагностувальній діяльності шляхом залучення системних і контекстних діагностувальних знань, діагностувального досвіду начальників фізичної підготовки і спорту, сформованості загальних і спеціальних фізичних діагностувальних якостей, тобто знати методи, прийоми, засоби їх діагностування.

Методичного – що передбачає практичне опанування ними методичними підвалинами діагностувальної діяльності, зміст якої складають діагностувальні методи, методичні прийомами та засоби діагностувальної діяльності як фахівцями фізичної підготовки і спорту. Цей компонент найскладніший. Майбутній фахівець фізичної підготовки має володіти діагностувальними навичками і вміннями відповідно до Інструкції з фізичної підготовки в системі МО України, бути здатним її реалізовувати на практиці. Для з'ясування сформованості діагностувальних навичок і

вмінь, для оцінювання фізичного стану організму важливо використовувати квазіпрофесійні ситуації для вимірювання точності виконання рухів, їхньої координаційної складності тощо. З метою з'ясування сформованості фізичних якостей, навичок і вмінь, здатностей слід вміти використовувати на практиці сучасні засоби фізичної підготовки, за допомогою яких можна проводити діагностування фізичної підготовленості і готовності військовослужбовців.

Індивідуально-психічного – включає індивідуально-психічні діагностувальні якості майбутніх офіцерів як фахівців фізичної підготовки і спорту, які слід цілеспрямовано формувати. Це порядність, об'єктивність, принциповість, толерантність, контекстність тощо, що необхідно для сумлінної реалізації своєї діагностувальної функції. Такі якості мають бути у кожного офіцера для реалізації діагностувальної функції, оскільки вони безпосередньо впливають на фахову здатність здійснювати діагностувальні заходи.

Суб'єктного – включає сприйняття себе як суб'єкта діагностувальної діяльності, як офіцера – фахівця фізичної підготовки і спорту. Включає такі якості як відповідальність, самодостатність, автономність, професійну самостійність, об'єктивність у діагностувальній діяльності як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту. Сформованість цих якостей в комплексі сприяє формуванню суб'єкта діагностувальної діяльності – фахівця фізичної підготовки і спорту та діагностувальної діяльності.

Суб'єкт-суб'єктний блок відображає готовність бачити і розуміти співрозмовника, активну співпрацю викладача з майбутніми офіцерами, готовність сприйняти один одного як суб'єкта та суб'єктна взаємодія з ними. Тільки при підтриманні між майбутніми фахівцями із фізичної підготовки і спорту та військовими педагогами суб'єкт-суб'єктних взаємин вони стануть відповідальними, зможуть приймати самостійні рішення, будуть професіоналами своєї справи, здатними реалізувати свої знання та вміння у діагностувальній діяльності. Вони мають бути самодостатніми, автономними у прийнятті діагностувальних рішень, професійно суб'єктними у діагностувальній діяльності. Відповідно, майбутнього офіцера важливо зробити суб'єктом навчальної діяльності, який має самостійно опановувати навчальний матеріал та самовдосконалюватися, допомагати у складних ситуаціях. І тоді, ми отримаємо підготовленого майбутнього офіцера, який буде здатний реалізувати свої діагностувальну компетенцію як начальник фізичної підготовки і спорту у військовій частині.

Методичний блок. Якщо брати більш ширше, то можемо зробити певний висновок, що діагностувальна діяльність майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту – це послідовне, системне та

систематичне розв'язання різних діагностувальних завдань, реалізація діагностувальних заходів у процесі виконання діагностувальних заходів для з'ясування фізичної підготовленості і готовності військовослужбовців. Майбутні офіцери мають проводити такі методичні заходи, які будуть направлені на з'ясування сформованості та розвиненості їх фізичних і спеціальних якостей, військово-прикладних рухових вмінь і навичок. Зміст цього блоку складає така контекстна методика, під якою розуміємо провідну ідею, методичні прийоми, основні принципи та засоби, які необхідні для цілеспрямованого формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів. Вона складається з діагностувально-мотиваційного, когнітивно-діяльнісного та оцінно-результативного етапів.

Оцінно-результативний блок (можна розділити на оцінний і результативний). *Оцінний блок* моделі відображає сформованість діагностувальної компетентності, як майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту, а також з'ясування рівнів її сформованості. Відповідно, для оцінювання її сформованості важливо мати конкретні діагностувальні здатності, знання, уміння та навички, професійно важливі діагностувальні якості, як необхідні для діагностувальної діяльності як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах.

Результативний блок моделі включає в себе реалізацію певних функцій таких як, регулювальну, прогнозувальну та саму головну це діагностувальну. Кожна з цих функцій дає контроль та оцінювання – сформованість теоретичних та практичних знань майбутніми офіцерами – фахівцями фізичної підготовки і спорту. Сформованість їх діагностувальних навичок і вмінь.

Відображає результат – здатність майбутнього офіцера до діагностувальної діяльності, який має бути отримано в процесі впровадження запропонованої авторської методики її формування за доповненням реалізації спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ» та комплексу педагогічних умов. Тобто, визначається результат сформованості їх діагностувальної компетентності як фахівців фізичної підготовки і спорту та з'ясування рівнів сформованості її компонентів із використанням визначених нами критеріїв і показників. Можемо зауважити, що між усіма даними блоками існує зв'язок, який дає можливість, вносити зміни до змісту, форм і методів навчання майбутніх офіцерів, ґрунтуючись на отриманих результатах.

У нашому дослідженні виділяємо такі рівні сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту: низький, середній, достатній і високий.

Низький рівень. Не сформовано готовність до діагностувальної діяльності у майбутніх офіцерів, що відображається у відсутності в них діагностувальної здатності щодо застосування діагностувальних методик, застосування на практиці діагностувальні вміння та навички діагностувальної діяльності як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах, тобто відсутні уміння переносити діагностувальні знання на діагностувальну діяльність – діагностувальна компетентність перебуває тільки на стадії формування.

Середній – передбачає нерівномірну сформованість готовності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту до діагностувальної діяльності. У них лише частково сформовані окремі її компоненти.

Достатній – передбачає готовність на достатньому рівні здійснювати діагностувальну діяльність як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах. Характеризується сформованістю на достатньому рівні цілей, мотивів до діагностувальної діяльності, бажанням бути офіцером та фахівцем своєї справи, має здатності щодо застосування на практиці методик, вмінь та навичок діагностувальної діяльності як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах.

Високий – передбачає творчу готовність майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту до діагностувальної діяльності. Характеризується сформованістю смислу діагностувальної діяльності, які складають ціннісно-мотиваційне підґрунтя у формуванні їх діагностувальної компетентності, мотивів, потреб як результат усвідомленого як мети, так і результату діагностувальної діяльності; чітким бажанням бути офіцером; високим рівнем здатностей до професійної рефлексії та саморефлексії; досягненням поставлених цілей як суб'єктів діагностувальної діяльності; високим рівнем сформованості діагностувальних знань, вмінь і навичок, здатностей до діагностувальної діяльності як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах.

Отже, за допомогою педагогічного моделювання відображаємо основні методологічні, теоретичні, суб'єктні, методичні та практичні аспекти формування діагностувальної компетентності майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ. Основними блоками такої моделі було обрано цільово-методологічний, теоретичний, суб'єкт-суб'єктний, методичний і оцінно-результативний.

Основні напрями реалізації цієї педагогічної умови такі:

1) формувати ціннісно-мотиваційний, когнітивний, методичний, індивідуально-психічний та суб'єктний компоненти діагностувальної компетентності в процесі опанування освітньої складової професійно-педагогічної підготовки майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки та спорту;

2) забезпечувати взаємодію двох суб'єктів – це військовий педагог і майбутній офіцер – фахівець із фізичної підготовки та спорту;

3) формувати майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки та спорту як суб'єктів діагностувальної діяльності в сфері фізичної підготовки та спорту військовослужбовців.

4. Застосування авторської методики формування діагностувальної компетентності

3. *Застосування авторської методики формування діагностувальної компетентності (шляхом реалізації доповненням спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту та її формування у ВВНЗ»).* Термін «методика» В. В. Ягупов трактує як «конкретні форми та засоби використання методів, за допомогою яких здійснюється все більш глибоке пізнання різноманітних педагогічних проблем та їх розв'язання»²². На основі аналізу педагогічної теорії, узагальненню педагогічної практики, наявності різних наукових підходів щодо військово-професійної та фахової підготовки, стала необхідність у розробленні та застосуванні авторської методики формування діагностувальної компетентності, що нами реалізується за допомогою спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту та її формування у ВВНЗ» як начальників фізичної підготовки у військових частинах.

Під авторською методикою розуміємо провідну ідею чи принцип, основні принципи та види навчальних занять і обов'язково засоби педагогічного впливу з метою формування діагностувальної компетентності на основних етапах їх діагностувальної підготовки в ВВНЗ.

Завдання методики такі:

формування у майбутніх фахівців цінностей і мотивації до діагностувальної діяльності як професіоналів у сфері фізичної підготовки і спорту в ЗС України у ВВНЗ;

²² Ягупов, В. В. Теорія і методологія військово-педагогічних досліджень: підручник. К. : НУОУ імені Івана Черняховського, 2019. с.5

формування у майбутніх фахівців теоретичного і практичного діагностувального мислення як майбутніх суб'єктів фізичної підготовки і спорту у військових частинах;

формування у майбутніх фахівців діагностувальних знань, умінь, навичок і здатностей як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах за допомогою контекстних методів навчання.

Із урахуванням специфіки діагностувальної діяльності майбутніх фахівців із фізичної підготовки і спорту вона реалізується на трьох – діагностувально-мотиваційного, когнітивно-діяльнісного та оцінно-результативного – етапів.

1 етап і він, на нашу думку, головний – *діагностувально-мотиваційний*, який спрямований на стимулювання курсантів на цілеспрямоване формування своєї діагностувальної компетентності, що включає сукупність усвідомлених цінностей, мотивів і мотивації до діагностувальної діяльності як майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту; на з'ясування труднощів, які виникають при реалізації діагностувальної функції.

Отже, цей етап основний, бо включає в себе сукупність усвідомлених цінностей і мотивів курсантів щодо формування своєї діагностувальної компетентності як фахівця у сфері фізичної підготовки чи начальника фізичної підготовки і спорту у військових частинах. Прагнення оволодіти діагностувальними знаннями для об'єктивної реалізації діагностувальної функції як професіонала фізичної культури і спорту у військах є вкрай актуальною педагогічною проблемою. Йому мають бути притаманні цінності та ідеали, відповідальність, принциповість, здатність до діагностувальної діяльності як професіонала в сфері фізичної підготовки і спорту, які визначають ціннісно-мотиваційний аспект у структурі їх діагностувальної як підготовленості, так і діяльності.

Отже, формування цінностей і мотивації у майбутніх офіцерів, як суб'єктів діагностувальної діяльності, буде вирішальною при формуванні діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ.

2 етап – *когнітивно-діяльнісний* – передбачає методичні заходи для оволодіння змістом діагностувальної діяльності, що необхідний для реалізації діагностувальної функції як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах. Цей етап передбачає реалізацію спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту та її формування у ВВНЗ». Під спецкурсом маємо на увазі систему діагностувальних знань, умінь і навичок щодо діагностувальної діяльності майбутніх офіцерів –

фахівців із фізичної підготовки і спорту та практичні діагностувальні знання з проблем фізичної підготовленості та готовності різних категорій військовослужбовців; знання діагностувальних методик; знання засобів і методів діагностувальної діяльності²³ як начальника фізичної підготовки у військових частинах.

Мати діагностувальні знання щодо Інструкції з фізичної підготовки в системі МО України важливо, оскільки це забезпечує їх фахову здатність ефективно виконувати завдання за призначенням відповідно до займаних посад (військових спеціальностей)²⁴. Вони мають особливо точно не тільки знати як, але і вміти використовувати на практиці свої знання.

Метою розроблення спецкурсу є цілеспрямована підготовка майбутніх офіцерів до реалізації діагностувальної функції як фахівців із фізичної підготовки і спорту.

Мета спецкурсу – цілеспрямоване формування діагностувальної компетентності та підготовка до діагностувальної діяльності як професіоналів в сфері фізичної підготовки і спорту, тобто практичної здатність реалізовувати свою діагностувальну функцію як майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту.

Відповідною головною метою спецкурсу є цілеспрямована підготовка майбутніх фахівців до реалізації своєї діагностувальної функції як майбутніх начальників фізичної підготовки у військових частинах.

Для його реалізації доцільно застосовувати «методи активізації навчально-пізнавальної діяльності курсантів», де чітко сформульовано методичні прийоми і способи психолого-педагогічного впливу на майбутніх фахівців із фізичної підготовки. Він поділяє їх на імітаційно-ігрові (ділові ігри) та неігрові (метод круглого столу, мозковий штурм); неімітаційно-лекційні (лекція-бесіда, лекція з використанням техніки зворотного зв'язку, лекція-консультація, лекція-прес-конференція, лекція із заздалегідь запланованими помилками); нетрадиційні семінарські (практичні) заняття (семінар-дискусія); інтелектуальна розминка²⁵.

3 етап – оцінно-результативний, який є завершальний і спрямований на визначення рівнів сформованості діагностувальної компетентності

²³ Kyrychenko, O. M., Yahupov, V. V. Criteria and indicators for measuring the formation of diagnostic competence of future officers in the process of professional training. *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Pedagogical Sciences*. 2022. Vol. 2 (109). DOI 10.35433/pedagogy.2(109).2022.133–158

²⁴ Kyrychenko, O. M., Yahupov, V. V. Criteria and indicators for measuring the formation of diagnostic competence of future officers in the process of professional training. *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Pedagogical Sciences*. 2022. Vol. 2 (109). DOI 10.35433/pedagogy.2(109).2022.133–158

²⁵ Ягупов, В. В. Неімітаційні активні методи навчання. *Вісник Дніпропетровського університету*. [Серія: Педагогіка і психологія / відп. ред. Носенко Е. Л.]. 2000. Вип. 5. С. 78–85

досліджуваних. Визначається результат сформованості їх діагностувальної компетентності як фахівців фізичної підготовки і спорту та здійснюється з'ясування рівнів її сформованості.

Отже, застосування майбутніми офіцерами здобутих знань, умінь і навичок безпосередньо перевіряється в процесі проходження педагогічної практики у військових частинах. Результативність цього етапу залежить від рівня оволодіння діагностувальними вміннями, навичками та здатностями як майбутніх фахівців фізичної підготовки.

Отже, суть перелічених етапів полягає в тому, щоб на кожному етапі реалізації методики формується певний компонент діагностувальної діяльності.

Основні напрями реалізації цієї педагогічної умови такі:

1) формування цінностей та мотивації діагностувальної діяльності як суб'єкта педагогічної діяльності.

2) формувати знання щодо майбутньої діагностувальної діяльності;

3) закріплення набутих навичок і умінь шляхом застосування контекстних методів навчання.

4. *Удосконалення критеріїв оцінювання сформованості діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ.* Науково обґрунтований вибір критерію значною мірою зумовлює правильний вибір системи показників і, навпаки, якість показника залежить від того, наскільки він повно й об'єктивно характеризує прийнятий критерій²⁶. Відповідно, за допомогою критеріїв мають встановлюватися зв'язки між усіма компонентами, які, в свою чергу розкриваються через перелік показників на різних етапах вимірювання. При одержанні суперечливих результатів – необхідно провести удосконалення критеріїв оцінювання сформованості діагностувальної компетентності для майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту. Уже потім, після удосконалення критеріїв можна здійснювати повторний моніторинг їх сформованості діагностувальної компетентності майбутніх фахівців до діагностувальної діяльності як професіоналів в сфері фізичної підготовки і спорту у процесі їх професійної підготовки.

Пропонуємо такі критерії: ціннісно-мотиваційний, інтелектуальний, процесуальний, психологічний, рефлексивний.

²⁶ Ягупов, В. В., Кива, В. Ю. (2019). Критерії та показники діагностування розвиненості інформаційно-комунікаційної компетентності викладачів системи військової освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. Том 71, № 3. с. 251. DOI: 10.33407/itlt.v71i3.2916. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2019_71_3_20 (дата звернення: 10.02.2023).

ВИСНОВКИ

У сучасних умовах ведення бойових дій важливо обґрунтувати необхідні зміни та нововведення до діагностувальної підготовки майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту як суб'єктів фізичної підготовки та спорту в військових частинах. У зв'язку з цим необхідна якісна їх діагностувальна підготовленість до реалізації своєї діагностувальної функції. Відповідно, формування їх діагностувальної компетентності, особливо зараз, під час російсько-української війни, має свою більш складну специфіку та теоретичну й прикладну актуальність. Даний процес проходитиме більш успішніше за доповненням їх військово-професійної та педагогічної підготовки педагогічними умовами формування діагностувальної компетентності в ВВНЗ.

Формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ суттєво залежить від додаткових педагогічних умов, які суттєво доповнюють їх освітню підготовку.

Для надання їх професійно-педагогічній підготовці обґрунтовано такі педагогічні умови:

підтримання та розвиток цінностей і мотивації формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ;

педагогічне моделювання формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ;

застосування авторської методики її формування (шляхом реалізації доповненням спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту та її формування у ВВНЗ»);

удосконалення критеріїв оцінювання сформованості діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ. Перспективи подальших досліджень передбачає у педагогічному моделюванні формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ.

АНОТАЦІЯ

У статті розкрито суть і зміст поняття «педагогічні умови», визначені можливості їх реалізації у процесі діагностувальної підготовки майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту в системі вищої військової освіти. Теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту в системі вищої військової освіти. Доведено, що формування, підтримання та розвиток цінностей і мотивації формування їх діагностувальної компетентності у ВВНЗ є

основною педагогічною умовою. Другою педагогічною умовою є педагогічне моделювання формування їх діагностувальної компетентності в процесі військово-професійної та найголовніше – фахової підготовки у ВВНЗ.

Розроблення авторської методики її формування (шляхом реалізації доповненням спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту») є третьою педагогічною умовою. Четвертою – удосконалення критеріїв оцінювання сформованості їх діагностувальної компетентності в процесі військово-професійної та найголовніше – фахової підготовки у ВВНЗ.

З'ясовано, що ці умови мають бути контекстними, системними, охоплювати такі аспекти їх діагностувальної підготовки:

методологічний, який включає головні ідеї та принципи, на яких відбувається формування діагностувальної компетентності майбутніх фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ; теоретичний – цілі, принципи, зміст і результат їх діагностувальної підготовки як майбутніх фахівців із фізичної підготовки і спорту; методичні – знання методик, засобів і методів діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців, їх діагностичної компетентності; практична – сучасну навчальну, матеріально-технічну, навчально-спортивну базу, яка б відповідала усім вимогам підготовки майбутніх фахівців фізичної підготовки та специфіці їх діагностувальної діяльності.

Література

1. Биков, В. Ю. (2009). Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія. Київ : Атіка, 684 с.
2. Бусел, В. Т. (2005). Великий тлумачний словник сучасної української мови. К., 1728 с.
3. Вдовичин, Т. Я. (2013) Обґрунтування організаційно-педагогічних умов для забезпечення навчального процесу майбутніх фахівців у педагогічному університеті. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*, 34. pp. 225-229.
4. Гац, Г. О. Методика формування діагностичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2010. № 3. С. 18–20. URL: <https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2010-03/10ggoptt.pdf> (дата звернення: 25.02.2023).
5. Гончаренко, С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Видання друге доповнене і виправлене. Рівне : Волинські обереги, 2011. 552 с.
6. Гончаренко, С. У. Методологічні засади побудови педагогічної теорії. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, м.

Київ. 119 с. Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/707161/1/метод%20засади.pdf>

7. Гуцан, Т. Г. Педагогічні умови формування готовності майбутніх вчителів економіки до профільного навчання старшокласників [Електронний ресурс] / Гуцан Тетяна Григорівна. – Режим доступу : <http://intkonf.org> (дата звернення: 21.02.2023).

8. Ілляк, О. О. Людський фактор військових формувань: зміст, оцінювання та прогнозування: монографія. Харків : Акад. ВВ МВС України, 2012. 252 с.

9. Kyrychenko, O. M., Yahupov, V. V. Criteria and indicators for measuring the formation of diagnostic competence of future officers in the process of professional training. *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Pedagogical Sciences*. 2022. Vol. 2 (109). DOI 10.35433/pedagogy.2(109).2022.133–158.

10. Литвин, А. В. Методологічні засади поняття «педагогічні умови» [текст] : на допомогу здобувачам наукового ступеня. Львів : СПОЛОМ, 2014. 76 с.

11. Малихін, О. В. Методологічні основи визначення дидактичних умов у дослідженнях з теорії навчання (у вищій школі). *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Серія: Педагогіка*. 2013. Т. 215, вип. 203. С. 11–14.

12. Петрачков, О. В. Аналіз взаємозв'язку між фізичною та професійною підготовленістю у військовослужбовців різних військових спеціальностей. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2007. № 4. С. 67–69.

13. Погребняк, Д. В. Організаційно-педагогічні умови розвитку фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин Збройних Сил України в системі післядипломної освіти. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. 2018. Вип. 4. С. 160–165. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDUP_2018_4_27 (дата звернення: 19.02.2023).

14. Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация / Пер. с англ. М. : «Когито-Центр», 2002. 396 с.

15. Свистун В. І. Основні компоненти готовності студентів аграрних ВНЗ до здійснення управлінської діяльності та їх зміст. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2006. № 12. С. 85-92.

16. Свистун В. І. Педагогічні умови професійного навчання персоналу на виробництві. *Професійна освіта: проблеми і перспективи*. 2012. Вип. 3. С. 31–36.

17. Сисоева С. О., Кристопчук Т. Є. (2013). Методологія науково-педагогічних досліджень: підр. Рівне : Волинські обереги, 360 с.

18. Философский энциклопедический словарь / [гл. редакція : Л. Ф. Ильичев, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалев, В. Г. Панов]. М. : Сов. энциклопедия, 1983. 840 с.

19. Ягупов, В. В., Кива, В. Ю. (2019). Критерії та показники діагностування розвиненості інформаційно-комунікаційної компетентності викладачів системи військової освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. Том 71, № 3. С. 248–266. DOI: 10.33407/itlt.v71i3.2916. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2019_71_3_20 (дата звернення: 10.02.2023).

20. Ягупов, В. В., Кириченко, О. М. (2021). Формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі професійної підготовки. *Актуальні проблеми розвитку службово-прикладних, традиційних і східних одноборств*: зб. наук. пр. за мат. XV міжнар. конф. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека України». Харків, С. 145–146.

21. Ягупов, В. В. Теорія і методологія військово-педагогічних досліджень: підручник. К. : НУОУ імені Івана Черняхівського, 2019. 444 с.

22. Ягупов, В. В. Неімітаційні активні методи навчання. *Вісник Дніпропетровського університету*. [Серія: Педагогіка і психологія / відп. ред. Носенко Е. Л.]. 2000. Вип. 5. С. 78–85.

23. Ягупов, В. В. Методологічні основи компетентнісного підходу до професійної підготовки офіцерів запасу. *Проблеми освіти*. 2019. № 92. С. 239–245.

24. Yahunov, Vasyi, Kyrychenko, Olena. (2022). Diagnostic competence of future officers – specialists in speaking and sport of the armed forces of Ukraine: concepts, contents and content. *Innovative Solutions In Modern Science*. May № 1(53), [http://DOI: 10.26886/2414-634X.1\(53\)2022.2](http://DOI: 10.26886/2414-634X.1(53)2022.2). (дата звернення: 07.02.2023).

Information about the authors:

Yahunov Vasyi Vasylovych,

Doctor of Pedagogical Science, Professor
National Defense University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovskyy
28, Povitroflotskyi avenue, Kyiv, 03049, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-8956-3170>

Dubrovskia Olena Mykolaivna,

Adjunct
National Defense University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovskyy
28, Povitroflotskyi avenue, Kyiv, 03049, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-0019-9895>